

Høgskolen som økologisk sosialiseringsarena for
å påvirke studenter til fysisk aktivitet

The impact of ecological socialization on physical activity in
university college students

Geir Busterud

Desember 2010

SAMTYKKE TIL HØGSKOLENS BRUK AV MASTEROPPGAVE I KROPPSØVING

Forfatter: Geir Busterud

Norsk tittel: Høgskolen som økologisk sosialiseringsarena for å påvirke studenter til fysisk aktivitet

Engelsk tittel: The impact of ecological socialization on physical activity in university college students

Kryss av:

Jeg samtykker i at oppgaven gjøres tilgjengelig på høgskolens bibliotek og at den kan publiseres på internett i fulltekst via BIBSYS Brage, HiNTs åpne arkiv

Min oppgave inneholder taushetsbelagte opplysninger og må derfor ikke gjøres tilgjengelig for andre

Kan frigis fra: _____

Dato: *Koppring 12/12 - 2010*

Geir Busterud
underskrift

Forord

Temaet for avhandlingen ble aktualisert gjennom mastergradsstudiet som jeg startet høsten 2007 ved høgsolen i Nord Trøndelag. Med tanke på min egen bakgrunn som mangeårig student, stilte jeg meg selv spørsmålet: Hva slags faktorer påvirker oss studenter til å delta i fysisk aktivitet? En positiv høgscoleadministrasjon lot meg gjennomføre en større undersøkelse blant studenter på to avdelinger ved HiNT. Uten velvillig hjelp fra litt over 200 studenter, hadde det ikke vært mulig å gjennomføre denne studien. Underveis i prosessen har jeg dessuten fått gode innspill fra medstudenter ved høgsolen. Prosjektet har vært tidkrevende og tidvis slitsomt, ettersom jeg har vært i forskjellige ansettelsesforhold mens skrivingen har pågått. Min veileder i dette prosjektet, høgscolelektor Kjell Terje Gundersen, har utfordret meg både innen akademisk skriving og vitenskaplig tenking gjennom hele prosjektet.

Sammendrag

Med bakgrunn i Bronfenbrenners (1979) økologiske utviklingsmodell og Engstrøm og Anderson (1973) sin modell om relasjoner mellom sosiale, økonomiske og geografiske faktorer og fysisk aktivitet, er det utarbeidet teoretiske modeller for sosialiseringforhold som er viktige for studentens fysiske aktivitet. Studien omhandler hvilke sosialiseringssagenter og hvilke fysiske, materielle og økonomiske forhold ved en høyskole som påvirker studenters deltakelse i fysisk aktivitet. Populasjonen bestod av studenter innen pedagogiske fag og helsefag ved en høyskole i Midt-Norge (N=966). Undersøkelsen ble gjennomført som en populasjonsundersøkelse. Lav svarprosent gjorde at utvalget ble en selvselektert gruppe på 21.5% (n=208). Spørreskjemaene ble sendt ut til respondentene elektronisk ved hjelp av QuestBack. Dataene som ble samlet inn fra den elektroniske undersøkelsen ble automatisk generert til en SPSS fil av programmet QuestBack. Videre ble dataene omkodet i SPSS 17.0. Det ble også konstruert indekser for sentrale sosialiseringsvariabler. Det ble kjørt enkle frekvensfordelinger på de forskjellige sosialiseringforholdene, bivariate korrelasjonsberegninger for å se etter sammenhenger og multifaktor variansanalyse ANCOVA. Resultatene viser at sosialiseringssagenten lærer og miljøfaktoren studieplan har positiv påvirkning på studentenes deltakelse i fysisk aktivitet. Materielle forhold som areal, rom og utstyr på campus har tilsynelatende liten påvirkning på studentenes deltakelse i fysisk aktivitet.

Abstract

This study is based on the ecological model of Bronfenbrenner (1979) and the model of Engstrøm and Anderson (1973) focusing relations between social, economic and geographic factors and physical activity. This study focuses with environmental, geographic and economic factors who has influence on the students socialization to physical activity. The population of the study was students at University College in the middle part of Norway (N=966). The whole population was invited to participate in the study. 21.5% (n=208) responded to the survey. The low participation led to a self selected subpopulation in this study. The questionnaires were distributed electronically by QuestBack. Data were automatically generated into an SPSS-file and encoded in SPSS 17.0. Indexes including selected social variables were computed. Furthermore data were analysed by simple distribution of frequencies, , bivariate correlation and multifactor ANCOVA. The results show that the teacher (the social factor) and the study content (the environmental factor) have a positive influence on physical activity. The environmental conditions apparently have a minor impact on students' participation in physical activity.

INNHOLD:

INTRODUKSJON	6
METODE	14
RESULTATER	18
DISKUSJON	23
AVSLUTTENDE KOMMENTARER	27

Vedleggsrapport- Som eget dokument

Vedlegg 1: Spørreskjema

Vedlegg 2: Informasjonsskriv

Vedlegg 3: Skjema for etisk vurdering av forskningsprosjekter som vedrører forsøkspersoner/pasienter/klienter/informanter.

Introduksjon

Sunn livsstil er en viktig faktor for fremtidig god helse, og forebyggende for de mest utbredte livsstilssykdommene. Utviklingen de siste tiårene viser at overvekt og fedme er et stadig større problem i alle aldre, befolkningsgrupper og kjønn verden over (Bouchard et al, 2007). Dette er en utvikling som medfører en økt helserisiko for de det gjelder. Forskning viser at utvikling av overvekt og fedme blant annet er en konsekvens av fysisk inaktivitet (ibid; WHO 2004). Denne studien baseres på et holistisk syn på helse. Leksikalsk er betydningen av holisme at et fenomen sees på helhetlig, istedenfor som summen av alle faktorene (CAPLEX).

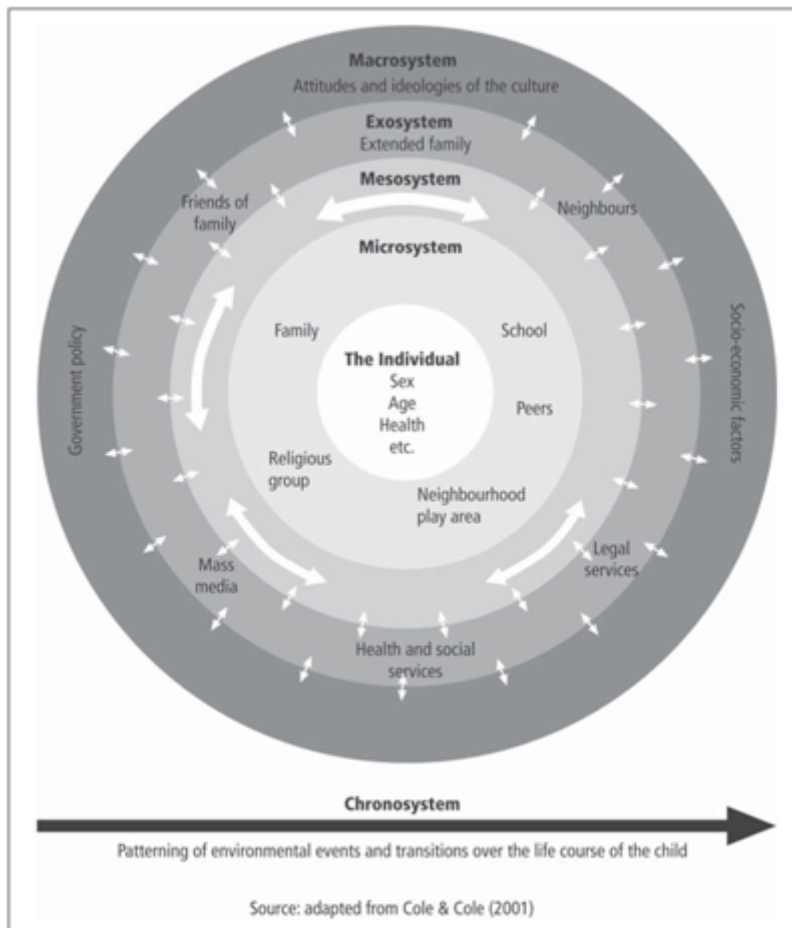
Når fysisk aktivitet (FA) nevnes i denne studien, tillegges det egenskaper av hard og moderat fysisk aktivitet. Med dette menes det at aktiviteten er av en sånn grad at individet blir svett og andpusten. Denne definisjonen er brukt i spørreskjemaet i forbindelse med HUNT 3 undersøkelsen (HUNT forskningssenter, 2006-2008).

Høgskole- og universitetsstudenter er ofte i en situasjon hvor de blir nødt til å flytte bort fra sine faste og kjente omgivelser for å kunne studere. Et sånt arenaskifte medfører i mange tilfeller at nye sosiale forbindelser oppstår. En konsekvens av dette er at studentene kan bli sosialisert inn i et miljø som endrer deres livsstil. *”Livsstilssosialisering anses som prosessen hvor et individ tilegner seg de atferdsmønstre og vaner som konstituerer livsstilen, og de holdninger, verdier og normer som er intimt forbundet med den ”*(Wold, 1988 i Ommundsen 1989: 28). Etersom de fleste studenter har en passiv tilværelse i undervisningssammenheng, og arbeid med pensum, vil det ha en helsemessig verdi at studentene sosialiseres inn mot en fysisk aktiv livsstil. Mange studenter tilbringer mye tid på høgskolens og universitets campus. Dette gjør at sosialiseringen til FA på campus kan ha betydning for studentenes FA.

Etter gjentatte databasesøk, er det ikke funnet forskning om studenters sosialisering til FA ved en høgskole eller et universitets campus, der det materielle handlingsfelt og sosiale

relasjoner inkluderes.

For å kunne forklare hvordan sosialisering finner sted, og hvilke faktorer som påvirker sosialisering, er det tatt utgangspunkt i Uri Bronfenbrenners (1979) økologiske utviklingsmodell for sosialisering (ESM). Bronfenbrenner tar utgangspunkt i individet og dets omgivelser for å forklare sosialiseringen et menneske blir påvirket av.

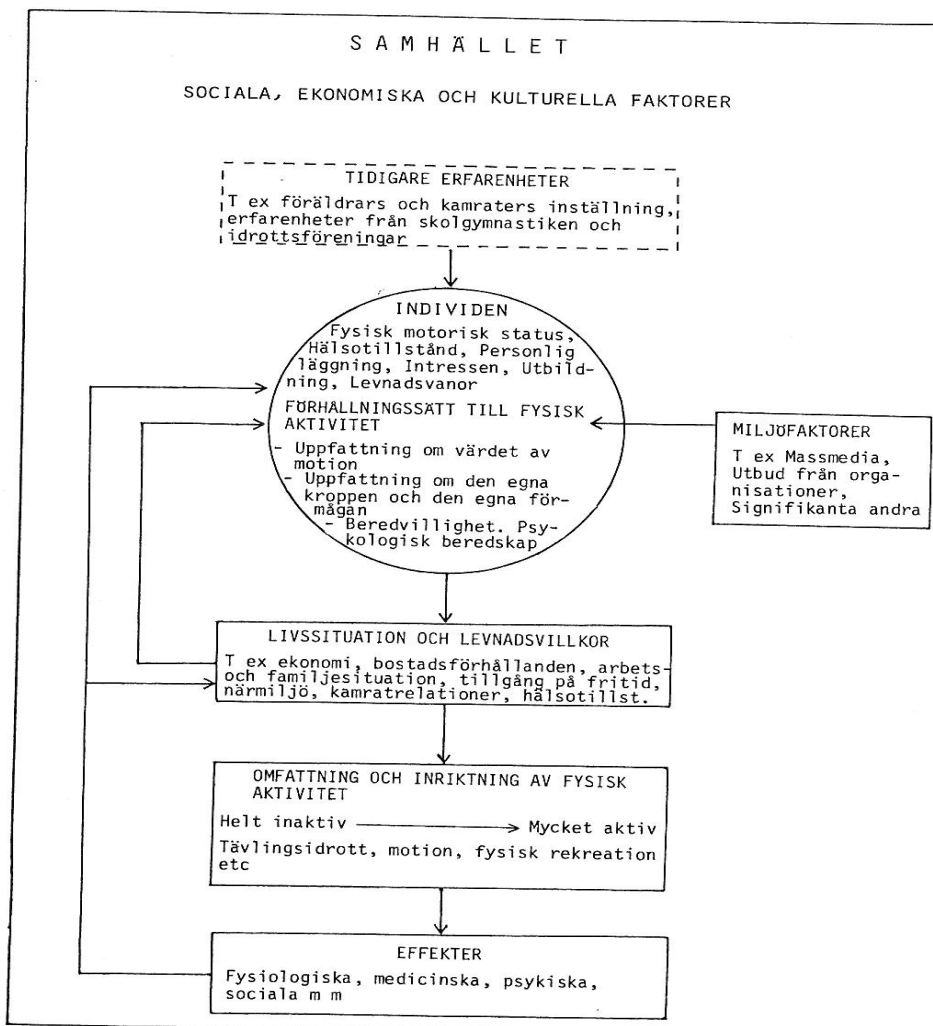
Figur 1. En økologisk systemmodell for sosialisering (Cole&Cole 2001)

I sentrum av figuren ligger individet i form av alder, kjønn, helse og tidlige sosialiseringsbetingelser. Disse faktorene har påvirkning på hvilke sosialiseringforhold som har innvirkning på ny sosialisering.

Den innerste sirkelen i modellen kaller Bronfenbrenner (1979) mikronivå. Her påvirkes mennesket direkte fra sosiale, geografiske og økonomiske sosialiseringsfaktorer. Sektoren

utenfor er mesonivået, som beskriver hvordan interaksjoner mellom faktorene på mikro- og mesonivå påvirker individet. Problemstillingene i dette paperet er knyttet til disse to nivåene.

For å koble Bronfenbrenners utviklingsmodell til FA, er det tatt utgangspunkt i en undersøkelsesmodell av Engstrøm og Anderson (1983). I likhet med Bronfenbrenner(1979) legger også de vekt på at sosiale, materielle og økonomiske forhold påvirker individets sosialisering. Forfatterne har også et fokus på outputsiden, altså det som skjer etter endt situasjonsspesifikk sosialisering. Her er det satt fokus på effektene av den fysiske aktiviteten, som igjen kan være med på å påvirke individet. På den måten kan vi si at det har skjedd en sosialisering, som kan være med på å påvirke menneskets adferd.

Figur 2. Sammenheng mellom sosiale, økonomiske og sosiale faktorer opp mot fysisk aktivitet (Engstrøm og Anderson, 1983:49)

I figur 2 er det også forhold som inkluderer ”Omfatning och inriktning” av fysisk aktivitet. Her ses det på den nye fysiske aktiviteten til individet etter en ”situasjonsspesifikk sosialisering”. Ut fra denne modellen kan spørsmålet være om de nye sosialiseringsbetingelsene vil føre til endring i deltakelse i FA, som igjen vil kunne påvirke utfallet av sosialiseringen.

Tilbakeføringen av piler fra, og i mellom effekter, omfatning og inriktning av fysisk aktivitet, livssituasjon og levevilkår tilbake til individet, viser at effektene og forholdene mellom disse påvirker hverandre (Figur 2). Dette betyr at endringer i disse tre forholdene har gjensidig påvirkning på hverandre.

I Engstrøm og Andersons (1983) modell er det også tatt høyde for individets tidligere sosialiseringsbetingelser. Viktigheten av tidligere sosialiseringsbetingelser skriver Ommundsen (1989:35) følgende om:

”[...] peker i klar retning av at enveis sosial påvirkning fra miljøet ikke alene forklarer livsstil og helse-atferd hos unge. Også seleksjon via tidligere sosialiseringsbestemte betingelser synes å være en medvirkende faktor”. Når det skal ses på sosialisering inn mot fysisk aktivitet i et lukket miljø, er det derfor viktig å ta med hva slags bakgrunn de forskjellige individene har med seg som ballast, og ikke bare det som skjer i de situasjonsspesifikke sosialiseringsbetingelsene.”

Dette viser at tidligere sosialiseringsbetingelser har betydning for den situasjonsspesifikke sosialiseringen ved campus. Samtidig vil også påvirkningen som finner sted i studiet ha påvirkning på den sosialiseringsbakgrunnen studentene har. Gjennom at begge modellene setter individet i sentrum, gis individet en karakter som vil kunne være med på å påvirke den situasjonsbetingede sosialiseringen.

Miljøfaktorer blir også trukket frem som en faktor som påvirker studentenes sosialisering (Figur 3). I denne kategorien legger Engstrøm og Anderson (1983) ytre påvirkning som eksempelvis fra media, reklame, foreninger og signifikante andre. Miljøfaktorer kommer studentene i kontakt med både på og utenfor campus. I forbindelse med studiestedet vil eksempelvis studieplaner og pensum være miljøfaktorer som kan ha påvirkning på studentenes atferd.

Med bakgrunn i de nevnte teoriene er det tatt høyde for at studentene har en sosialiseringsbakgrunn når de kommer inn i høgskole- og universitetsmiljøene. I tillegg skjer det en situasjonsspesifikk sosialisering når studentene kommer til miljøene. Disse to

sosialiseringsbetingelsene kan til sammen skape en endring i studentenes totale FA.

For å se nærmere på den situasjonsbetingede sosialiseringen til høgskole- og universitetsstudentene, er det nødvendig å se på sosialiseringsarenaene og sosialiseringsfaktorene studenter møter på de to høgskolecampusene. For mange innebærer det å flytte til nye miljøer når de starter med høyere studier. Dette betyr at de må tilpasse seg nye sosiale situasjoner. Studenter som har mulighet til å bo hjemme under studietiden, påvirkes av den situasjonsspesifikke sosialiseringen i hjemmemiljøet og på høgskole- og universitetsmiljøet. Studenter som flytter hjemmefra, vil bli sosialisert inn i nye miljøer med bakgrunn i det arenaskiftet de er utsatt for. Trolig vil den største av påvirkningene komme fra miljøene rundt høgskolecampusen, ettersom det er her studentene først kommer i kontakt med nye sosiale miljøer. Det sosiale nettverket på læringsstedet blir sentralt, og det påvirker studentenes atferd.

Ved studiestedet vil det også være studentgrupper som bedriver fysiske aktiviteter, eksempler på dette kan være studentidrettslag, friluftslivsgrupper, dansegrupper etc. Disse gruppene av sosialiseringsagenter, kan være med på å påvirke studentene til en mer fysisk aktiv livsstil.

I de forskjellige sosiale kretsene individet beveger seg i, vil det finnes forskjellige sosialiseringsagenter og miljøfaktorer som har innvirkning på om studenten rekrutteres til fysisk aktive miljø eller ikke. I Figur 3 er det laget en oversikt over hvilke faktorer som kan ha betydning for sosialisering til FA.

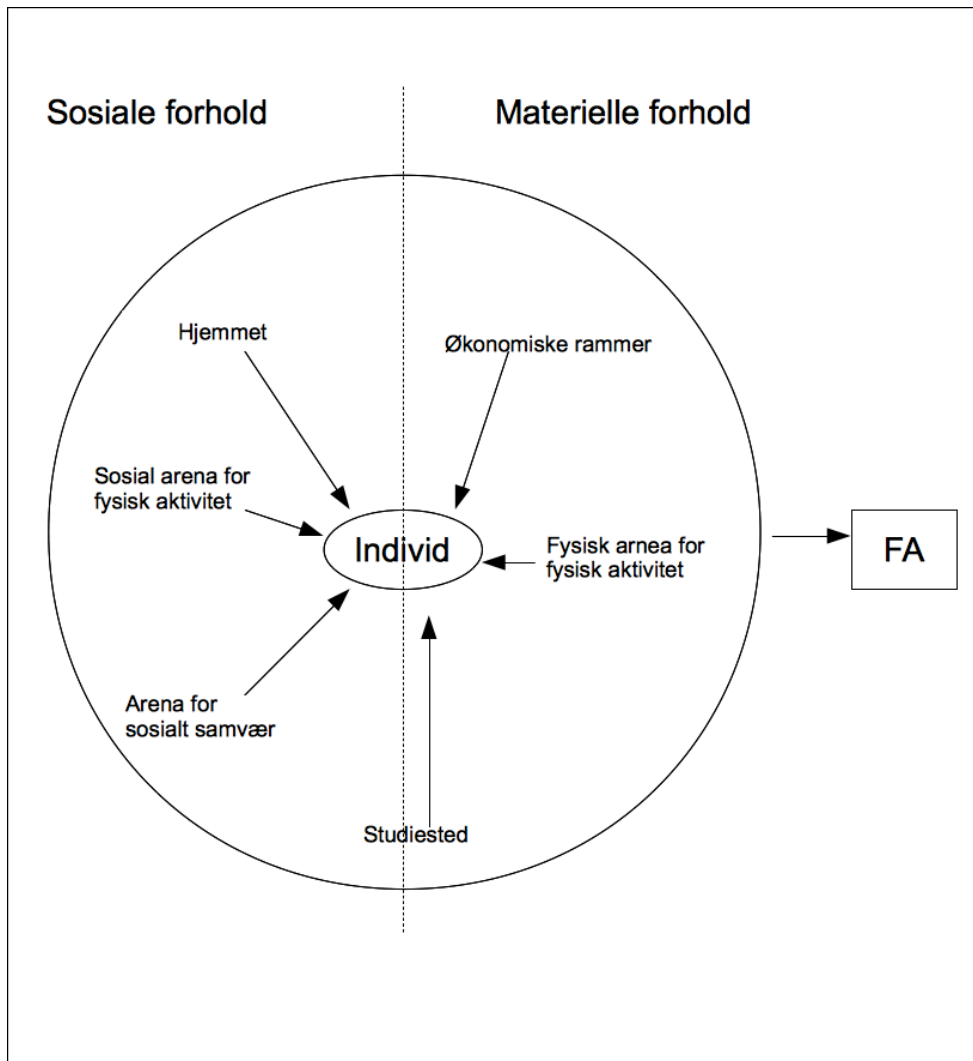

Fig 3. Koblingen mellom sosiale og materielle forhold relatert til fysisk aktivitet

Figur 3 gir en oversikt over materielle og sosiale forhold i forbindelse med campus, som har påvirkning på studenters sosialisering til FA. I denne studien er det tatt utgangspunkt i mikronivået i Bronfenbrenners økologiske utviklingsmodell. Bakgrunnen for modellen i Figur 3, er at de i likhet med Bronfenbrenner (1979) og Engstrøm og Anderson (1983) skal ta høyde for både sosiale, materielle og psykologiske forhold i sosialiseringprosessen. I Figur 3 blir de psykologiske faktorene ivaretatt gjennom at tidligere sosialiseringsbetingelser påvirker individets holdninger og verdier. I Figur 3 gis det en oversikt over sosiale og materielle faktorer av betydning for den situasjonsspesifikke sosialiseringen.

De materielle betingelsene er plassert til høyre, mens de sosiale er satt til venstre (Figur 3). De materielle betingelsene er studentens økonomi og den fysiske arenaen for fysisk

aktivitet. Studentens økonomi kan påvirkes av om det mottas støtte fra Statens lånekasse for utdanning, om studenten arbeider ved siden av studiene, eller mottar noen form for økonomisk støtte fra andre. Den økonomiske situasjonen kan påvirke deltakelse i FA på flere måter.

Hvis studenten arbeider ved siden av studiene, kan tidsbruk på jobb og studier oppta så mye av tiden at det ikke er rom for FA. Manglende økonomiske ressurser kan også være en begrensende faktor, ettersom mange fysiske aktiviteter koster penger å bedrive. Økonomiske faktorer vil også påvirke gjennom tilgang på utstyr og treningsrom.

Figur 3 er delt inn i en fysisk arena og en sosial arena for fysisk aktivitet. Med arenaen for fysisk aktivitet menes infrastruktur og materielle rammer, som muliggjør forskjellige fysiske aktiviteter. Gjennom de sosiale betingelsene vil individet møte sosialiseringssagenter som kan ha påvirkning på deres sosialisering til FA. Eksempel på slike sosialiseringssagenter kan være venner, lærere, familie etc. Studiestedet er plassert i mellom sosiale og materielle faktorer i figuren. Dette er fordi studiestedets campus ofte innehar materielle faktorer som kan ligge til grunn for fysisk aktivitet. Samtidig vil det også være sosiale interaksjoner mellom individet og medstudenter. I tillegg til medstudenter gjelder også dette personer som er tilknyttet instituttet eller læringsstedet gjennom andre forhold, eksempelvis gjennom administrasjon eller som lærere. Dermed kan studiestedet både regnes som en materiell og sosial faktor, som kan endre individets deltakelse i FA.

Studentenes sosialisering til FA vil i størst mulig grad påvirkes av de sosialiseringssforholdene som studentene kommer i kontakt med gjennom studiene. Ommundsen (1989) skriver imidlertid at er det viktig å ha med i betraktningene at økt innflytelse fra nye miljøer, ikke er uforenlig med at gamle miljøer opprettholder sin innflytelse. Dette betyr at selv om studentens boforhold endres, kan fremdeles foreldre og søsken ha stor påvirkning på individets vaner. Det samme gjelder også for andre sosiale settinger hvor gamle venner, trenere og lignende kan opprettholde sin tidligere betydning for den situasjonsspesifikke sosialiseringen. Ofte har studenter drevet med en form for aktivitet før de kommer til studiestedet. Studenter kan ofte fortsette med denne aktiviteten, selv om den ikke er tilrettelagt ved studiestedet, og det innebærer reising.

Sosial innflytelse har påvirkning på unge voksnes FA (Wilson et.al, 2007). Det er derfor av interesse å se nærmere på hvordan sosial påvirkning leder til mer FA (ibid.). Av den grunn vil det være av interesse i denne studien å se nærmere på den sosiale påvirkning fra aktuelle sosialiseringssagenter ved en høgskolecampus. Av Figur 3 ser vi at utfallet av den situasjonsspesifikke sosialiseringen, vil være fysisk aktivitet (FA). Modellene i Figur 2 og 3 viser hvordan studenter påvirkes til en fysisk aktiv livsstil, og hvilke sosialiseringssagenter som er viktige for at sosialiseringen skal finne sted. Med bakgrunn i modellen som er utarbeidet og presentert teori, tar studien utgangspunkt i følgende problemstillinger:

Med bakgrunn i modellene som er utarbeidet og presentert teori tar studien utgangspunkt i følgende problemstillinger:

1. I hvilken grad påvirker utvalgte former for sosialisering studenters deltakelse i fysiske aktiviteter?
2. I hvilken grad assosierer sosialiseringssagenter som lærer, venner og signifikante andre og miljøfaktorer som geografiske og materielle forhold med hard og moderat fysisk aktivitet?

Metode

Populasjon og utvalg

Populasjonen består av studenter innen pedagogiske fag og helsefag ved to høyskolecampus i Midt-Norge (N=966). Utvalget var i utgangspunktet hele studentpopulasjonen ved høyskolens campuser. Dette ville eliminere problemet med at resultatene bare ble et estimat for hele populasjonen. Etter en purrerunde, var det mottatt 208 besvarelser. Dette ga en svarprosent på 21.5%.

Dette er ikke tilstrekkelig for en populasjonsundersøkelse. Illstad (1989) argumenterer for en svarprosent på 66.67% eller høyere for å kunne få valide utvalg. Besvarelsene på undersøkelsen var imidlertid basert på frivillighet. Det var ikke mulig å få gjennomført noen form for organisert utfylling av undersøkelsen. Respondentene ble derfor de som frivillig besvarte undersøkelsen på egenhånd innimellom studier, forelesninger og prøver. Det ble derfor ikke forventet en høy svarprosent.

For å se på hvor generaliserbart utvalget er, ble derfor svarfordelingen blant respondentene sjekket mot svarfordelingen i hele populasjonen. Viktige forhold som ble sjekket, var svarfordelingene for variablene kjønn, studieår og studieretning.

Tabell 1. Forholdstall for variabler og subgrupper blant respondenter

Variabler	Subgruppe	Populasjon	Forholdstall mellom subgrupper	Respondenter	Forholdstall mellom subgrupper
Kjønn	Mann	156	0.16	55	0.27
	Kvinne	810	0.84	152	0.73
Studieår.	1. studieår	311	0.32	86	0.42
	2. studieår	302	0.31	51	0.25
	3. studieår	353	0.37	69	0.33
Studieretning	Pedagogiske fag	294	0.30	116	0.12
	Helsefag	672	0.70	81	0.88
Totalt		966		207	

Tabell 1 viser at det er sterkere representasjon fra pedagogikkstudentene enn det er fra helsestudentene. Forholdstallet mellom gruppene (pedagogiske fag/helsefag) er på 0.30 i populasjonen og 0.12 i utvalget. Det er også en sterkere representasjon fra menn enn fra kvinner. Forholdstallet i populasjonen er 0.70 og 0.88 i utvalget. Dette tas det høyde for i studien.

Som tabellen viser, er det en liten skjevhet i populasjonen i forhold til utvalget. Ulikheten mellom gruppene er allikevel såpass liten at det er forsvarlig å kjøre videre analyser tross lav svarprosent.

Spørreskjema som metode - bruk av QuestBack

Spørreskjemaet til respondentene er konstruert elektronisk gjennom bruk av programmet QuestBack. Dette fungerer på den måten at ferdig formulerte spørsmål og svaralternativer skrives inn i et ferdig program for databehandling, som er tilgjengelig på Internett.

Spørreundersøkelsen publiseres på QuestBack sine sider, og blir gjort tilgjengelig for studentene gjennom en link som de får tilsendt på e-post. Dette gjør at undersøkelsen kan

betegnes som en elektronisk enquete.

Gjennomføringen av undersøkelsen var ressursbesparende, både når det gjaldt tid og økonomi. Dette var en stor fordel, ettersom rammene for både tidsbruk og økonomi var begrenset.

QuestBack sendte automatisk ut purringer til de som ikke hadde besvart spørreskjemaene innen fristen for innlevering. Purretekst og dato for utsending ble programmert inn før spørreundersøkelsen ble sendt ut første gang.

Spørreskjemaet

Spørreskjemaet er tredelt. Første delen omhandler viktige bakgrunnsvariabler. Andre del knyttes til sosialisering og studentenes fysiske aktivitetst. En avsluttende del omhandler kartlegging av forhold som kan påvirke studentenes sosialisering, og egenrapportering av høyde og vekt. Spørsmålene som omhandler sosialisering, er knyttet til sosialiseringsagentene og det materielle handlingsfeltet til sosialisering til FA.

Kortversjonen av den norske utgaven av International Physical Activity Questionnaire (IPAQ) er benyttet for å hente inn egenrapporterte data om FA. IPAQ er et internasjonalt anerkjent og validert måleinstrument og er med på å øke validiteten i denne undersøkelsen (Kurtze et al. 2008).

Omkoding av data og konstruksjon av indekser for sosialisering og IPAQ

Spørsmålene om sosialisering bygger på kategorisering etter Likert-skala. Kategoriene rekodes og får verdiene 1- 5. Svarkategoriene ble presentert i en femdelt likertskala. Variablene ble rekodet, slik at verdien 1 og 2 indikerte lav påvirkning, verdien 3 nøytralitet og verdiene 4 og 5 høy påvirkning. . Det ble deretter konstruert indekser for sosialisering av rekodede variabler. Indeksene representerer sumskårer. En høy sumskåre viser høy sosialisering og lav sumskåre viser liten sosialisering.

Ved å bygge opp indekser som består av mange variabler, økes reliabiliteten og dermed validiteten til måleinstrumentet (Hellevik, 1999). Grunnen er at tilfeldige målefeil som har innvirkning på reliabiliteten til spørsmål, får mindre betydning når flere variabler brukes for å måle fenomenet.

I sosialiseringdelen av spørreskjemaet er spørsmålene gruppert i forhold til hvilke sosialiseringssagenter de representerer. Det ble utarbeidet sumskårer for variablene lærer (spørsmål 18 og 19, se vedlegg 1), venner (spørsmål 10, 11, 12 og 13), studieinnhold (spørsmål 14, 15, 16 og 17), geografiske og materielle forhold (spørsmål 3, 4, 5, 6, 7, 8 og 9). For å sikre stor nok deltakelse i hver gruppe, og for å kunne gjøre statistiske analyser, ble de forskjellige indeksenes sumskårer omkodet og todelt. Hver av indeksene ble delt i en del for høy påvirkning, og en del for lav påvirkning. Delingen skjedde i nøytralitetspunktet for variansen for hver enkelt av sumskårene. Dette gjør at de som normalt ville havnet i en nøytral klasse, ble plassert slik at de enten hadde høy eller lav påvirkning.

For IPAQ ble det benyttet indeks uten å gjøre bruk av Likert-skala. For å tilpasse bruken til databehandlingen, ble det kun tatt høyde for høy og moderat aktivitet. Det ble derfor utarbeidet indekser basert på sumskår for hard og moderat FA. Disse skårene gir en tilfredsstillende indikasjon på studentenes fysiske aktivitet.

Databehandling

Dataene fra den elektroniske undersøkelsen ble automatisk generert til en SPSS-fil av programmet QuestBack. De ble så bearbeidet og omkodet i SPSS 17.0. Det ble kjørt enkle frekvensfordelinger for utvalgte former for sosialisering, korrelasjonsberegninger for å se etter mulige bivariate sammenhenger og multifaktoranalyse for variansen (ANCOVA) for assosiasjoner mellom sentrale former for sosialisering. Kontrollvariabler (covariater) var

reklame, kampanjer og signifikante andre sosialiseringssagenter.

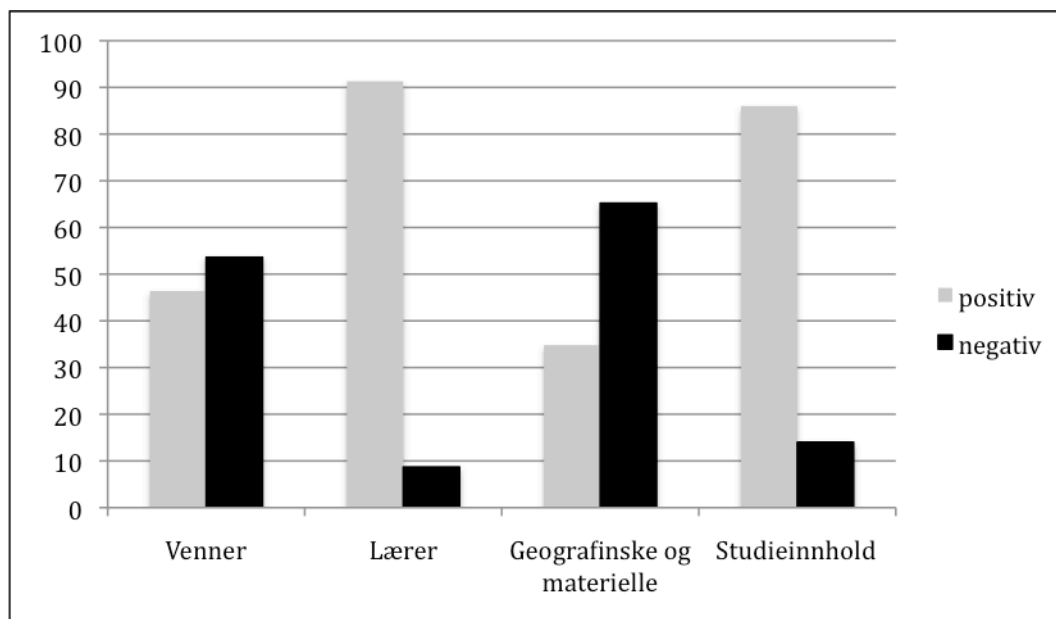
Etiske forhold

Før prosjektet ble satt i gang, ble det innhentet tillatelse for å gjennomføre prosjektet fra regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk (REK) (REK nr: 4.2008.2950). Det ble dessuten gitt klarsignal om gjennomføring av undersøkelsen fra administrasjonen ved Høgskolen i Nord-Trøndelag.

Innholdet i spørreskjemaet tok ikke for seg forhold som kunne medføre stor belastning på respondenten. Undersøkelsen inneholdt heller ikke spørsmål om etnisitet, kriminalitet, seksualitet eller andre forhold av mer følsom karakter. Det ble derfor ikke nødvendig å søke om egen konsesjon fra REK.

Resultater

Behandlingen av dataene ble gjennomført ved hjelp av dataprogrammet SPSS 17.0. Resultatene viser data fra enkle frekvensfordelinger for utvalgte former for sosialisering, korrelasjonsberegninger for å se etter mulige bivariate sammenhenger og multifaktor analyse for varians (ANCOVA).

N= 207

Figur 4. Hvordan venner, lærer, geografiske og materielle forhold og studieinnhold påvirker studenter til FA (%)

Av figur 4 ser vi at det er to forhold som synes å ha størst påvirkning til studentenes sosialisering til FA. Frekvensfordelingen viser at lærer og studieinnhold skiller seg ut som de to formene for sosialisering som har mest positiv påvirkning for sosialiseringen (høy sosialisering er henholdsvis 91.3% og 86%). Minst påvirkning har geografiske og materielle forhold (65% lav sosialisering).

Tabell 2. Korrelasjoner mellom alder, kjønn, studieår, venner, lærer, geografiske og materielle, studieinnhold, type studium og minutter/uke med hard og moderat FA

	Kjønn	Alder	Studieår	Venner	Lærer	Geo/mat	Studie innhold	Hard mod
Kjønn	1	.044	-.059	-.055	-.064	-.244**	-.063	-.180*
Alder		1	.108	-.255**	.028	-.072	-.061	-.121
Studie år			1	.051	.051	.149*	-.044	.013
Venner				1	.199**	.437**	.203**	.117
Lærer					1	.204**	.509**	.003
Materielle/ geografiske						1	.263**	-.016
Studie innhold							1	.112
Hard modv								1

N=207

Kjønn korrelerer med hard og moderat FA ($p=5\%$, korrelasjonsverdi= $-.180$)(Tabell 2).

For videre analyser er det også av interesse å se på forhold som har sterke korrelasjoner seg i mellom. Dette for å kunne se om de kan forsterke hverandre i forhold til hard og moderat FA. Tabell 2 viser at venner korrelerer signifikant med lærer ($p=1\%$, korrelasjonsverdi= $-.199$) og geografiske og materielle ($p=1\%$, korrelasjonsverdi= $-.437$). Derfor blir disse faktorene med i videre analyser.

Tabellen viser også en sterk korrelasjon mellom studieinnhold og lærer ($p=1\%$, korrelasjonsverdi= $-.509$). Dette er sannsynligvis en konsekvens av at læreren formidler innholdet i studieplanen. Derfor er det valgt å bare se på lærerens påvirkning i de videre analysene.

Tabell 3. Relasjoner mellom kjønn, studieår, sosiale og materielle forhold, venner og lærere opp mot hard og moderat FA i minutter/uke(ANKOVA). Tabellen er kontrollert for covariatene reklame, kampanjer og signifikante andre sosialiseringssagenter

Variabel	Grupper	Gjennomsnitt	CI=95		F-verdi	P-verdi
			Lav	Høy		
Kjønn	Mann	394.1	278.9	509.2	.26	.613
	Kvinne	219.0	135.7	302.3		
Studieår	1.	243.1	125.1	361.1	3.94	.023
	2.	380.9	254.6	507.2		
	3.	354.5	144.3	364.8		
Geografiske/materielle	Høy sosialisering	341.4	242.0	440.8	0.62	.433
	Lav sosialisering	231.9	140.0	323.9		
Venner	Høy sosialisering	281.8	284.8	378.7	.03	.872
	Lav sosialisering	298.5	203.3	393.6		
Lærer	Høy sosialisering	<u>422.5</u>	244.9	600.1	7.66	<u>.006</u>
	Lav sosialisering	<u>238.3</u>	173.9	302.7		

N=207

Kommentar:

Fete typer $p \leq .05$, fete typer understreket $p \leq .01$

Studieår assosierer signifikant med hard og moderat FA $p=0.023$

(1.=147.5, 2.=369., 3+=363.5)(Tabell 3) og lærere assosierer signifikant med hard moderat

FA $p= .006$ (Lav sosialisering= 412,2 Høy sosialisering= 243.6)(Tabell 3)

Tabell 4 Signifikante interaksjoner mellom kjønn, studieår, sosiale og materielle forhold. lærere og hard og moderat FA i minutter/uke. Tabellen er korrelert for co faktorene reklame og kampanjer og andre signifikante personer (ANCOVA)

Variabel	Subgruppe	Gjennomsnitt	CI-95		F-verdi	P-verdi
			Lav	Høy		
Studieår/lærer					4.15	.017
	1·lav sosialisering	142.7	-155.1	440.0		
	1·høy sosialisering	280.8	162.9	398.6		
	2·lav sosialisering	557.1	208.4	905.9		
	2·høy sosialisering	305.4	205.0	405.8		
	3+ _{lav} sosialisering	567.8	295.7	839.8		
	3+ _{høy} sosialisering	137.1	25.0	249.2		
Studiår/geomat					3.51	.033
	1·lav sosialisering	345.0	187.1	503.0		
	1·høy sosialisering	120.8	-55.1	296.8		
	2·lav sosialisering	295.0	106.7	483.3		
	2·høy sosialisering	466.8	297.5	636.2		
	3+ _{lav} sosialisering	376.5	203.9	549.1		
	3+ _{høy} sosialisering	108.2	-18.3	234.6		
Lærer/geomat					4.20	.042
	Lav sosialisering _{lav sosialisering}	431.7	213.5	649.9		
	Lav sosialisering _{Høy sosialisering}	404.3	97.8	710.7		
	Positiv _{negativ}	292.2	194.8	389.6		
	Positiv _{positiv}	188.9	103.4	274.4		

N=207

Kommentar:

Fete typer $p \leq .05$

Interaksjonen studieår/lærer assosierer signifikant med hard moderat FA $p = .015$

(1·_{Negativ} = 130.0, 3+_{negativ} = 580)(tabell 4).

Interaksjonen studieår/geografiske og materielle assosierer signifikant med hard og moderat FA

$p = .034$ (2·_{Positiv} = 472.6 + _{Positiv} = 129.0)(Tabell 4).

Interaksjonen Lærer/ geografiske og materielle assosierer signifikant med hard og moderat FA

$p = .025$ (Negativ_{negativ} = 622.5, Negativ_{positiv} = 161.4)(tabell 4).

Diskusjon

Problemstilling 1

Problemstilling 1 tar for seg i hvilken grad studentene mener de blir påvirket til å delta i FA av forhold knyttet til sosialisering.

Resultatene i denne studien viser at lærer og studieinnhold påvirker studentene, mens geografiske og materielle forhold synes å ha en liten påvirkning til studentenes deltakelse (Tabell 2).

Positiv påvirkning fra lærere og studieinnhold vil trolig føre studentene inn i en mer fysisk aktiv livsstil. Livsstilssosialisering anses som en prosess hvor individet tilegner seg de vaner, holdninger og normer som er intimt forbundet med livsstilen (Wold, 1988). Dette gjør at en økt deltakelse i FA vil medføre en minsket risiko for å utvikle overvekt, fedme eller andre livsstilssykdommer som eksempelvis diabetes type 2. Huybrechts et al. (2010) sier at kombinasjonen av FA og sunt kosthold vil medføre forebygging av helserelaterte sykdommer og utvikling av diabetes type 2 hos barn og unge voksne. Det betyr at sosial påvirkning til FA vil kunne ha en god forebyggende effekt.

Læreren og studieinnholdet knyttet til pedagogiske og helserelaterte fagområder har en positiv påvirkning på studentenes deltakelse i FA. Det kan tyde på at kunnskapen studentene får gjennom studiet, kan påvirke positivt til slik atferd. Studenter som tar utdanning i idrett eller helsefag, lærer om helserisiko ved inaktiv livsstil. Kunnskap om helserelatert risikoatferd er derfor en naturlig del av studiet. Trolig påvirker denne kunnskapen studentene.

Kunnskapen kan også ha en indirekte påvirkning på de studentene som går på studieretninger som ikke direkte er rettet mot helse og idrett. Kegler et al. (2010) skriver at selv om ikke ledende personer i et lukket miljø snakker om helserelaterte vaner, vil det allikevel kunne være andre signifikante sosiale faktorer som kan påvirke til en mer positiv livsstil. Med bakgrunn i dette, vil formidlingen om livsstil i helse og idrettsfag også kunne slå positivt ut hos

studenter innen andre pedagogiske fag.

Den sterke korrelasjonen mellom lærer og studieplan (Tabell 1), viser at det er en stor sammenheng mellom lærerens påvirkning og det stoffet læreren formidler. Dette kan bety at læreplanen som miljøfaktor, vil kunne forsterke den sosiale påvirkningen som læreren har som sosialiseringsagent. Dette kan forklares gjennom at miljøfaktorer og signifikante andre har en direkte innvirkning på den situasjonsspesifikke sosialiseringen (Figur 2). Dette medfører at den samlede påvirkningen gjennom læreplan og lærer, har en stor innvirkning på studentenes FA. Gjennom søk i databaser er det ikke funnet kunnskap som berører noe lignende om studieinnholdets påvirkning på studenters deltakelse i FA.

Liten påvirkning fra geografiske og materielle forhold på høgskolens campus, kan tyde på at fysiske rammer, utstyr og tilgang på arealer for utøving av FA ikke er gode nok. En annen begrensning i forhold til deltakelse i FA på campus, kan være at studentene deltar i organisert FA som ikke har direkte tilknytning til høgskolens campus. Eksempel på dette kan være FA ved treningssentre som S.A.T.S, 3T og lignende. De statistiske analysene kontrollerer ikke for fritidsaktiviteter utenfor høgskolens campus. Det betyr at studien ikke fanger opp FA på fritida i andre miljøer enn på høgskolen. Trolig har det fysiske miljøet ved høgskolen en mindre betydning, særlig for de som trener organisert for konkurranseidrett. Areal og utstyr for trening er trolig bedre tilrettelagt andre steder enn på skolens campus. Skolens arena kan altså være uinteressant for trening blant utøvere på et høyt nivå.

Engstrøm og Anderson (1983) sin modell (Figur 2) viser, at sosiale faktorer og livsstilsfaktorer har påvirkning på studentenes sosialisering. Figur 3 viser at sosialiseringsagentene venner og lærer og miljøfaktorene studieinnhold og geografiske og materielle forhold er plassert på mikronivå. Disse har derfor en direkte påvirkning på studentenes deltakelse i FA. I tillegg vil sosiale og miljømessige forhold både direkte og indirekte påvirke studentenes FA (Huybrechts et al. 2010; Ishii et al. 2010; Kegler et al. 2010).

Ishii (2010) skriver at miljøfaktorer indirekte påvirker den sosiale påvirkningen på en positiv eller negativ måte. Dette vil kunne medføre at de materielle og geografiske forholdene på campus vil kunne ha en indirekte påvirkning på venners og lærerens sosiale påvirkning. At grupperingene for venners påvirkning til FA er såpass liten, er litt overraskende, ettersom trening ofte vil foregå i en setting hvor det er naturlig å være sammen med andre. At de materielle og geografiske forholdene har så liten påvirkning på studentenes deltakelse i FA, kan forklares med at rammene ved campus ikke legger forholdene til rette for at studentene skal være fysisk aktive sammen med andre. Dette utelukker ikke at venner kan ha en positiv påvirkning til FA utenfor campus.

Engstrøm og Anderson(1983) og Ommundsen (1988) vektlegger betydningen av at tidligere sosialiseringsbetingelser har betydning for den situasjonsspesifikke sosialiseringen. Dette vil påvirke hvordan materielle-, geografiske-, sosiale- og miljø-faktorer slår ut på studentenes FA. Studentenes bakgrunn kan være med på å forklare hvorfor studentene velger å være aktive utenfor campus. Dette er fordi de allerede har preferanser angående hvordan treningen skal foregå, før de starter opp ved det nye studiestedet. Analysene i tabell 2 viser at uavhengig av studentenes bakgrunn, har tilsynelatende læreren og studieplanen en stor positiv påvirkning på deres deltakelse i FA.

Problemstilling 2

Problemstilling 2 tar for seg i hvilken grad sosialiseringssagenter som lærer, venner og signifikante andre, og miljøfaktorer som geografiske og materielle forhold, assosierer med hard og moderat FA, og om interaksjoner mellom variablene har betydning for FA.

Resultatene viser at variablene studieår og lærer assosierer signifikant med FA (Tabell 3). Interaksjonene mellom studieår og lærer, studieår og geografiske og materielle forhold og lærer og geografiske og materielle forhold, assosierer dessuten signifikant med FA (Tabell 4).

Funnene viser dessuten at FA er høyere for de som har studert ved studiestedet i mer enn et år (Tabell 3). Dette kan tyde på at påvirkningen til FA fra sosiale-, materielle- og miljøfaktorer ved studiestedet, slår positivt ut på studentene. Etter søk i databaser er det ikke funnet data som indikerer tilsvarende utvikling relatert til antall studieår.

Videre viser egne data at studenter som rapporterer positiv påvirkning fra lærer, har et høyere FA enn de som ikke rapporterer tilsvarende (Tabell 3). Dette viser at læreren er en viktig sosialiseringssagent for å delta i FA. Funnene fra de deskriptive analysene om at læreren og stoffet som formidles, er av stor betydning for studentenes deltakelse sammenfaller med dette funnet. Den store andelen med studenter som mener at læreren har påvirkning på deres deltakelse i FA, viser at det trolig er en overvekt av studenter på alle studieretninger som mener dette (Tabell 2).

På enkelte studieretninger er helserelatert atferd en liten del, eller borte fra studieplanen, og dermed mindre synlig i lærerens formidling. For disse studieretningene kan imidlertid læreren være en positiv faktor uavhengig av stoffet som formidles. Kegler et al. (2010) skriver at et lukket miljø vil kunne påvirke positivt til helserelatert atferd selv om ikke ” [...] *ledende personer formidler dette [...]*” (oversatt fra originalartikkel til norsk av manusforfatter). At det er enkelte studieretninger uten fokus på helserelatert innhold på høyskolen, kan allikevel slå positivt ut på disse studentenes helserelaterte atferd.

Funnene viser også at materielle og geografiske forhold ikke har noen direkte påvirkning på studentenes FA. Allikevel har geografiske og materielle forhold en indirekte påvirkning igjennom den sosiale faktoren lærer, og miljøfaktoren studieår (Tabell 4). Dette samsvarer med andre funn, som viser at miljømessige forhold indirekte kan påvirke positivt eller negativt gjennom andre sosialiseringsforhold (Ishii, 2010). I denne undersøkelsen har geografiske og materielle forhold påvirkning gjennom sosiale og miljømessige faktorer. I begge tilfeller viser resultatene at de som påvirkes positivt av geografiske og materielle forhold på

campus, er mye mindre fysisk aktive enn de som mener at det ikke slår positivt ut (Tabell 4). Dette underbygger at tilgangen på utstyr og arealer for FA på campus ikke er gode nok til å påvirke alle studenter til økt FA. Trolig vil godt trente idrettsutøvere ha bedre tilrettelagt arena for FA i fritidsmiljøet sitt, eksempelvis gjennom den organiserte idretten.

Engstrøm og Anderson (1983) og Ommundsen (1988) viser til viktigheten av tidligere sosialiseringssituasjoner i forhold som angår den situasjonsspesifikke sosialiseringen. Studentene er påvirket gjennom ESM før de kommer til høgskolens campus. Påvirkningene fra geografiske og materielle forhold trenger ikke å være ubetinget negative selv om analysene viser lavere FA hos studenter som selv opplever påvirkningen som positiv. Studenter som mener at rammene for å drive FA påvirker dem positivt, er de minst aktive. Det kan bety at disse faktorene har en positiv påvirkning på de minst aktive studentene. Dette er positivt fordi denne gruppen kan være vanskelig å nå med tilbud om FA. Trolig vil dette gi en positiv effekt på denne gruppens helse relaterte atferd. Dataene i denne undersøkelsen gir ikke noe grunnlag for å se nærmere på dette.

Avsluttende kommentarer

Lav svarprosent gjør at enkelte subgrupper i populasjonen kan ha falt bort fra undersøkelsen. Dette kan være med å påvirke resultatet. Funnene i undersøkelsen viser allikevel at det finnes sosiale, geografiske og materielle forhold på høgskolecampusen som har påvirkning på studentenes FA. Derfor vil det være av interesse å senere sikre en stor nok representasjon, for å kunne se nærmere på dette. Et forslag til en senere studie ville være å enten kjøre en felles gjennomgang av et tradisjonelt spørreskjema, eller en organisert elektronisk gjennomføring. Dette var ikke mulig i denne studien, av praktiske grunner.

Videre viser studien at læreren som sosialiseringsagent og studieplanen som miljøfaktor har en positiv påvirkning på studentenes deltakelse i FA. Geografiske og materielle forhold har

tilsynelatende liten eller ingen påvirkning. Lav deltakelse i studien medfører at funnene ikke kan generaliseres for hele populasjonen. Funnene som er gjort på de som har deltatt vil trolig angå hele populasjon. Dette gir et bilde av de forholdene som er sentrale for studentene som selv har valgt å delta i undersøkelsen.

Resultatene viser også at de minst aktive studentene mener at de geografiske og materielle forholdene har positiv innvirkning på deres FA. Det kan bety at de geografiske og materielle forholdene på campus kan ha en positiv påvirkning på de mest sedate studentene. Ettersom denne undersøkelsen ikke klarer å måle spesifikt for denne gruppen, vil det være interessant å se nærmere på dette gjennom en kvalitativ studie.

Litteratur:

Bronfenbrenner, Uri (1979), *The Ecology of Human Development- experiments by nature and design*, Harvard university press, Cambridge, Massachusetts, and London, England 1979

Bouchard, Claude et al. (1994), Physical Activity and Health, *Human Kinetiks*

Engström Lars- Magnus, Anderson Tommy (1983), *Idrottsvanor i et utviklingsperspektiv*, Høgskolan för lärarutbildning i Stockholm Institutionen för pedagogik, Stockholm

Engström, Lars- Magnus (1975), *Ungdomars fysiska aktivitet och utveckling IV- Omfattning och inriktning i relation till individ och miljö*, Høgskolan för lärarutbildning i Stockholm Institutionen för pedagogik, Stockholm

Hellevik, Ottar (1999), *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*, Universitetsforlaget Oslo

Holisme. I *Caplex*. Hentet 12. november 2010 fra <http://www.caplex.no/Web/ArticleView.aspx?id=9314897>

HUNT forskningscenter (2006-2008), *Spørreskjema for HUNT3*, funnet 11.12.2010, <http://www.ntnu.no/hunt/skjema>,

Huybrechts I et al. (2010), [Environmental factors. Opportunities and barriers for physical activity and healthy eating among children and adolescents], *Bundesgesundheitsblatt Gesundheitsforschung Gesundheitsschutz*. 2010 Jul;53(7):716-24.

Illstad S, (1989), *Survey- metoden*, Tapir forlag

Ishii K, Shiabata A, Oka K (2010), Environmental, psychological, and social influences on physical activity among Japanese adults: structural equation modeling analysis, *Faculty of Sport Sciences, Waseda University, Saitama, Japan*

Kegler, MC et al. (2010), Perceptions of Social and Environmental Support for Healthy Eating

and Physical Activity in Rural Southern Churches, *J Reling health* 2010 sept 14

Kurze N (2008), Reliability and validity of the international physical activity questionnaire in the Nord-Trøndelag health study (HUNT) population of men, *BMC Medical Research Methodology* 2008, **8**:63

Ommundsen, Yngvar (1989), *Forebyggende helsepedagogiske tiltak for unge med utgangspunkt i idrettsmiljø- En teoretisk forstudie tilknyttet en prospektiv intervensjonsundersøkelse*, Notater og rapporter fra Norges Idrettshøgskole nr. 92

Wilson, Kathleen S. et al. (2007), Social influence and physical activity in adolescents: does level of physical activity matter?, *Journal of Sport & Exercise Psychology*; Jul2007 Supplement, Vol. 29, pS218-S219, 2p

Wold, Bente (1988), *Physical activity and lifestyle in a socialization perspective: A survey among 3955 norwegian children and adolescents*, Dr. Psycol thesis. Unviersity of Bergen 1988

World Health Organization (2004), *A strategy to prevent chronic disease in Europe : a focus on public health action : the CINDI vision*, WHO Regional Office for Europe

Figur og tabelloversikt

Figur 1: En økologisk systemmodell for sosialisering (Cole&Cole 2001), Funnet 11.12.2010, <http://erceren.wordpress.com/>, s 7

Figur 2: Sammenheng mellom sosiale, økonomiske og sosiale faktorer opp mot FA. (Engstrøm og Anderson, 1983:49) s 8

Figur 3: Koblingen mellom sosiale og materielle forhold relatert til FA s 11

Figur 4: Korrelasjoner mellom alder, kjønn, studieår, venner, lærer, geografiske og materielle, studieinnhold, type studium og minutter/uke med hard og moderat FA s 19

Tabell 1: Forholdstall for variabler og subgrupper blant respondenter s 15

Tabell 2: Korrelasjoner mellom alder, kjønn, studieår, venner, lærer, geografiske og materielle, studieinnhold, type studium og minutter/uke med hard og moderat FA s 20

Tabell 3: Relasjoner mellom kjønn, studieår, sosiale og materielle forhold, venner og lærere s 21

Tabell 4: Signifikante interaksjoner mellom kjønn, studieår, sosiale og materielle forhold. lærere og hard og moderat FA i minutter/uke. Tabellen er korrelert for co faktorene reklame og kampanjer og andre signifikante personer (ANCOVA) s 22